

Karl Soonpää viimne teekond

Teeneka riigitegelase põrmule avaldasid matusetalitusel austust saksa tsiviilhalduse, sõjaväe, Eesti Omavalitsuse ja Kaitseliidu esindajad ning arvukalt avaliku elu tegelasi, kaasvõitlejaid ja sõpru

Esmaspäeval sängitati Elva kalmistul mulda Karl-Johannes **Soonpää**, kes langes bandiitide kuulide all omakaitseteenistuskohuste täitmisel 15. juunil. Endist eesti ministrit ja kauaaegset riigikontrolöri oli tema viimsele teekonnale saatma tulnud peale lähemate omaste ja naabrite arvukas hulk ümbruskonna rahvast. Lahkunut saatis tema teekonnal Omakaitse aukompanii ja ta sängitati mulda sõjaväeliste auavaldustega.

Kuna matusetalitus oli riiklik ja toimus Eesti Omavalitsuse poolt, oli kohale sõitnud ka rida ametlikke esindajaid: Tartu piirkonnakomissar **Meenen**, Eesti Omavalitsuse peakontrolör Aksel **Mei**, Tartu linnaepea **K. Keerdoja**, Tartu maavanem **B. Methusalem**, Tartumaa Omakaitse ülem kolonel **Jaanson**, Tartu prefekt **Roovere**, abiprefekt **Kulmar**, prof. **J. Uluots**, prof. **L. Rinne**, prof. **E. Ein**, end. Tartu maavanem **H. Miller** ja teisi avaliku elu tegelasi. Karl Soonpää ärasaatmistalitus leinamajast toimus tema kodutalu õuel. Looduslikult kaunis kohas asuvat talu ümbritsevad kõrged vahtrad ja õuekünkalt avaneb avar vaade kogu talu maadele, kus kadunu töötas ja millele kuulus tema armastus. Avatud kirst oli asetatud kahe õites valge sireli vahele, millised lahkunu ise oli istutanud.

Leinatalitus algas koraaliga Omakaitse orkestri saatel. Teenis Otepää koguduse õpetaja **Salumaa**, kes võttis oma lahkumisjutluse aluseks pühakirja sõna: “Ole ustav surmani.”

Leinatalituse lõppedes jättis lahkunuga jumalaga tema abikaasa, asetades ta rinnale viimse tervitusena punaseid roose. Seejärel läksid kirstu juurde tema kaks tütart ja noor poeg.

Leinarongis kanti ees K. Soonpääle ta teeneterikka elu jooksul antud aumärke: Vabadusristi, Valge Tähe ordenit ja Kotkaristi. Seejärel kanti ametiasutuste ja seltskondlike organisatsioonide pärgi. Kadunu kaasvõitlejad endisest Eesti Üliõpilaste Seltsist kandsid K. Soonpää kirstu kuni tema kodutalu maade piirini, mööda kuuseokstega kaetud teed. Kahe kuusega tähistatud rahuväraval tõsteti kirst leinavankrile, arvukas saatjaskond asus sõidukeile ja pikk leinarong liikus Elva-Sultsilt Elva kalmistule.

Elva linna piiril võttis leinarongi vastu Omakaitse aukompanii “Jumal sul ligemal” helide saatel. Leinateekond kulges läbi Elva linna, kuni kalmuaia väraval võtsid lahkunud sõbra taas õlgadele tema kaasvõitlejad ja kandsid trikoloori mähitud kirstu viimsesse rahupaika.

Omakaitse aupaukude saatel lasti kirst kuuseokstega ja valgete sirelitega ehitud hauda. Lahtisel kalmul pidas matusetalituse õpetaja J. Kimmel. Viimsed peotäied mulda lähematelt omastelt, koduaiast murtud lilli – ja juba langevad esimesed rasked labidatäied liiva, kuni täitub haud ja kerkib kalmistu kõrgete mändide alla uus värske kungas.

Esimese pärja asetab Saksa Tsiviilvalitsuse poolt K. Soonpää kalmukünkale piirkonnakomissar Meenen, sõnades: “Seisame mehe kalmu juures, kes mõrvatud bolshevistlike bandiitide poolt. Nad tapsid sama mehe, kes kolme aasta eest, mil 60 000 eesti meest küüditati Venemaale, astus võitlejate ridades nende vastu. Kadunu oli vapper sõdur Vabadussõjas, töötas omariikluse ajal kõrgel ametikohal ja oli hea agronoom.

Mina tahan lahkunule täna öelda ainult üht: et mõtet, mis teda läbis, kui ta bandiite jälgis, nimelt oma kodumaad puhastada bandiitidest, tahame meie edasi kanda.”

Järgmisena astus kalmu juurde peakontrolör Aksel Mei. “Tulihingelise üliõpilasena tegid sa 18-aastasena läbi Vabadussõja. Seejärel asusid tööle eesti rahva hüvanguks. Pikka aega olid sa eesti rahva silm, valvates, et keegi majanduslikul alal ei saaks eesti rahvale liiga teha. Viisid Riigikontrolli ametkonna kõrgele tasemele. Omariikluse ajal tehtud töö tunnustusena ja tänuna asetan kalmule pärja Eesti Omavalitsuse nimel.”

Edasi ütles kõneleja: “Ühtlasi asetan pärja ka Riigikontrolli ametkonna poolt, asutuselt, kus sa

töötasid ja kellele sa andsid oma parima. Sinu allkirjaga määrused on veel kehtivad, ja need on seda seni, kuni meil püsib õigus, ja meie, Riigikontrolli ametnikud, käime nende järgi.”

Saksa sõjaväe poolt asetask pärja hauptmann **Schmidt**, Elva kohalik komandant.

Tartu maavanem **B. Methusalem** ütles oma kõnes: “Tartumaa rüpes sa sündisid, siin sa elasid ja töötasid. Sama maakonna esindajana olid sa Riigikogus. Soonpää töötas mitte ainult kõrgetel kohtadel, vaid igal pool, kus teda vajati. Viimasel ajal töötas ta Elva põllumajandusjuhina ja tema töökus ning õiglustunne on teinud temast populaarse isiku ümbruskonnas.” Seejärel pandi hauale pärg Tartu Maavalitsuse poolt.

Elva vallavalitsuse ja põllumajanduse juhtkonna poolt ütles viimse tervituse vallavanem **Sokk**, tõstes oma kõnes esile tööka, et lahkunu oli kogu valla rahva poolt hinnatud tubli töömehena.

Tartumaa Omakaitse poolt tõi pärja kolonel Jaanson, kes lausus: “Langenud on üks eesti mees, kelle sarnaseid meie praegusel ajal vajame. Ta langes koos oma sõbraga, minnes vastu vaenlasele. Tema võitlusvaim on meile eeskujuks.”

Elva valla nais- ja meesomakaitselaste nimel ütles **Niiman**: “Isamaa ilu hoieldes oled sa andnud oma suurima anni – oma elu, et sinu kodukoht oleks puhas vaenlastest.”

Järgmisena asetaskid pärjad juba lilledega kaetud hauakünkale Eesti Põllumajandusliidu ja Tartumaa Põllumajandusameti esindajad.

Pikema järelehüüde lausus prof. **Jüri Uluots**: “Seisame raske kaotuse ees, ja see kaotus on raske kogu eesti rahvale. Vähe on meil olnud inimesi, kes on meil omariikluse ajal püsinud kõrgel ametikohal, poliitiliste tuulte käes, nii pikka aega nagu Karl Soonpää. Ta oli neid mehi, kes oma töös rakendas kõiki neid andeid, mis loodus talle kaasa andnud.

Meie rahvas saab püsida ainult siis, kui meil on palju inimesi, kes on idealistid ja usuvad ka sellesse, mis pole käega katsutav. Kadunu püüdis elu kujundada ja rajada kõiges tema täiuses. Olgu meile lootuseks, et Jumal eesti rahvast õnnistab ja laseb ka edaspidi võrsuda selliseid mehi. Sulle, endisele ministrile ja riigikontrolörile, soovivad rahulikku und kaaslased Eesti vabariigi ajast.”

J. Järve lausus lahkumissõnad kaasvõitlejate poolt endisest Eesti Üliõpilaste Seltsist: “Eesti muld ja eesti süda – kes neid jõuaks lahuta... Langenu oli kasvanud eesti talutares ja elanud oma rahvale. Ja nüüd, oma viimsele teekonnale asudes, oli talle sama värvitekkel surutud kangestunud sõrmede vahele. Nendele rahvusvärvidele ta elas.” Vabadusristi vendade Tartu osakonna jumalagajatusõnad lausus K. Keerdoja: “Sulle, leitnant Karl Soonpää, meie viimne austus.”

Prof. Rinne asetask pärja Tartu Eesti Põllumeeste Seltsi ja Tartu Agronoomide Seltsi nimel.

“Mälestame sind kui head naabrit ja sõpra,” ütles **Urm**, pannes hauale pärja koduvalla põllumeeste ja K. Soonpää naabrite ning 1941. aasta suve metsavendade nimel.

Elva Majandusühisuse pärja asetajaks oli esimees **Viirsoo**.

Elva pataljoni ühe kompanii 2. rühma nais- ja meesomakaitselaste pärja asetask kalmule **Ruudi**.

Elva noortemaleva esindaja ütles järelehüüdes: “Kui tõsine eesti mees langesid sa isamaad teenides. Nii kuulud sa isamaale jäädavalt.”

Agronoom Ungerson asetask pärja Elva jaoskonna agronoomina kadunule kui oma valla parimale ja tublimale põllumehele.

Tallinna sõprade nimel asetask kalmule rahvusvärvidega kokkuseotud valged sirelid **Leetmaa**.

Seejärel panid lilledesse uppuvale kalmule üha uusi lilli kadunu rohkearvulised tuttavad ja kaastöölised.

Leinatalituse lõpul koondusid kodumaa suvelilledega kaetud kalmu ümber, mis tihedalt läbi põimitud mitmetest rahvusvärvi lintidest, akadeemilised kaasvõitlejad ja laulsid traditsioonilise “On lahkunud vendadest meil üks siit ilmast...”

Viimsel maisel teekonnal kodutalust kalmuaiale vaheldus kuum päikesepaiste vihmapiiskadega, nagu oli kadunu maiseski elus rõõmsaid, raskeid ja võitlusrohkeid päevi.

Leinajatepere lahkudes kalmult aga oli taevas sügavalt helesinine ja õhtused kuldsed

päikesekiired mängisid tasa tuules liikuvates mändides ning helkisid kalmu kõrgel lillekuhilal. Vaikses rahu uinus oma viimses majas üks eesti rahva juhte – Karl-Johannes Soonpää oma maise teekonna lõpul.

Maeti Hermann Tikkop

Ühel ajal Karl Soonpääga maeti Elva kalmistul ka temaga ühes langenud taluperemees Hermann Tikkop.

Hermann Tikkop, sündinud 13. aprillil 1903. a., oli üks agaramaid ja eeskujulikumaid kohaliku Omakaitse tegelasi. Juba Kaitseliidu asutamisel 1924. a. leiame teda selle ridadest. Hiljem sai tast koha peal Omakaitse mõtte eestvõitleja ja organiseerija. Punaste võimupäevil pidi ta, nagu paljud tema kaasvõitlejad, raske südamega relva loovutama, ehkki hinges pesitses lootusesäde, et siiski kord võimalus avaneb relv käes vihatud vaenlasele vastu astuda. Ja see soov täitus pea. 1941. a. suvel leiame Hermann Tikkopi koos teiste omamõttelistega metsas punaste võimumeestele relvastatud vastupanu organiseerimas. Ja niipea kui vajati Tartu vabastamisvõitluses mehi, oli tema üks esimesi kes 10. juulil Tähtvere meestega koos Tartu appi ruttas. Ja kui siis punased Tartu alt lahkusid oli ta koos teistega nende kannul. Neis võitlusis ülesnäidatud julguse eest annetati talle Saksa II järgu Sõjateeneterist mõõkadega.

Hiljem kodutalus peremehena töötades ei puudunud tal kunagi aeg omakaitse kohustuste täitmiseks. Peale selle oli ta tegev Pangodi Haridusseltsi juhatuses ja tuletõrjes.

Hermann Tikkopi teeneid hindasid soojade järelehüüetega ja asetasiid pärgi Tartumaa Omakaitse, Elva valla Omakaitse kompanii, Elva v. Omakaitse II rühm ja 941 Naisomakaitse, Pangodi Haridusselts ning kohalikud põllumehed ja metsavennad. Saksa sõjaväe poolt pani pärja kohalik komandant. Omakaitse aukompanii saatis oma lahkunut kaaslast viimsele teekonnale aupaukudega. Matusetalituse pidas Otepää kog. õpetaja Salumaa.

Kadunut jäi leinama abikaasa 3 alaealise lapsega, kellest vanim 13-a.

Allikas: Postimees, 20.06.1944, nr 141, lk 2.